

SANAT DERGİSİ'NİN SORUŞTURMASI

Sait Faik Hikâye Armağanı'na katılan kitaplar ve armağanı kazanan «Makedonya 1900» üstüne

Demirtaş Ceyhun

Bu yılki Sait Faik ödülüne katılan kitapların hepsini okumadım. Bu nedenle, bir eleştirmen, ya da bir yargıcılar kurulu üyesi geçerliliğiyle konuşamam. Örneğin, nicedir okuyacağım diye masamın üzerinde tuttuğum Hulki Aktunç ile Haydar Koyunoğlu'nun kitaplarını hâlâ okuyamamış olmama, doğrusu şu an bağışlanamaz bir eksiklik olarak değerlendiriyorum.

Ne ki, Necati Cumalı'nın gerçekten bence başarılı ve yeni coşkulu kitabı "Makedonya 1900"ün ödülü kazanmış olması konusunda da, olumsuz bir şeyler söylenebilirsin, sanmıyorum. Ve de, ödüllerini pek de önemsemeyelim derim.

Nitekim, "Kitabımın ödüllendirilmesini öykü sanatına yıllardır süren bağlılığımın bir karşılığı olarak yorumluyorum" demiş Cumalı. Gerçekten, Yargıcılar Kurulu üyeleri de Cumalı'yı ikinci kez değerlendirirlerken, öyküye olan bağlılıklarının bir yeni kanıtını mı vermek istemişlerdir ki?

Doğrusu Sait Faik Hikâye Ödülü'nün böylesi bir amaçla kurulduğunu yani öykü hayranlığının sürdürülmesini amaçladığını hiç duymamıştım. Ayrıca, ödüllerin bu anlamda bir işlevleri olabileceğine de inanmıyorum. Örneğin Sait Faik'in kendisinin, bir ömür boyu öykü de öykü deyiş durmasında hiç bir ödülün etkisi olmaması. Ödül maddül yok.

Öyleyse, Cumalı bu sözleriyle bir başka şeyi işaretliyor bize. Gizli bir hiciv olsa gerek sözlerinin gerisinde.

Necati Cumalı'nın "Makedonya 1900" adlı yapıtıyla kazandığı Sait Faik Hikâye Armağanı için bu yıl aynı yazarın "Kente İnen Kaplanlar" adlı kitabının yanı sıra şu on hikâyeci başvurmuştu: Nusret Ertürk (Köydeki Kehlikler), Hulki Aktunç (Gidenler Dönmeyenler), Serhat Kestel (Üçüncü Ses), Haydar Koyunoğlu (Dilşo ile Dilşe), Aysel Özakin (Sessiz Bir Dayanışma), Ayşe Kilimci (Yapma Çiçek Ustaları), Nazlı Eray (Ah Bayım Ah), Sevgi Soysal (Barış Adlı Çocuk), Tarık Dursun K. (Bahriyeli Çocuk), Tahir Abacı (Gelin Ömrümüz). Seçiciler kurulu, Prof. Vahit Turhan, Behçet Necatigil, Oktay Akbal, Rauf Mutluay, Tahsin Yücel, Hilmi Yavuz'dan oluşuyordu. (Kurul üyelerinden Haldun Taner oylamaya katılmadı.) Cumalı'nın kitabı 5 oy, Hulki Aktunç'un "Gidenler Dönmeyenler"i 1 oy aldı. Aşağıdaki soruşturmamız, "Makedonya 1900" ile armağana aday öteki kitaplar açısından 1977 Sait Faik Hikâye Armağanı'nın değerlendirilmesi amacıyla düzenlendi.

İşte bu nedenle, acaba diyorum ödülleri, yarışmaları biz edebiyatçılar geçtiğimiz yıllarda biraz gereğinden çok mu ülküselledirdik? Gücünün dışında işlevleri olduğu kuruntusuna mı kapıldık? Galiba öyle.

Sözün kısası, çok ödüle katılmış bir yazar olarak şunu belirtmek isterim ki, gerçekte, Sait Faik ödülüne katılmış 11 yazardan geriye kalan 10 yazar bu ödülü kazanamamaktan ne bir şey yitirmişti, ne de Cumalı ödülü kazandığı için Cumalı olmuştur.

Birkaç yıl önce, Yaşar Kemal, Madaralı ödülünü kazandığı zaman çokca yapılmış bir espri vardı; şimdi Yaşar Kemal mi Madaralı ödülünü aldı, yoksa Madaralı mı Yaşar Kemal ödülünü, diyorlardı. Galiba tek gerekçesi bu.

Sait Faik'le aslında bir ilgisi milgisi yok bu ödülün. Ödüllerin kitap satışlarını öyle çok etkilediği de, bence bir laf. Ödül alsanız da, almasanız da hemen hemen aynı miktar satıyorsunuz. Okuyucunuz kaç kişiye, o

kadar. Belki satış süresi biraz kısalıyor.

Cumalı da bunları mı söylüyor ne? Ödüllerini öyle olduğundan çok önemsemeyelim mi demek istiyor?

İşte... Ödüller de biz yazarların bir başka tür masturbasyonu olsa gerek... Galiba o kadar...

Selim İleri

1977 Sait Faik Hikâye Armağanı'nın sonucu üzerine düşünürken, daha ilk anda Necati Cumalı adıyla bağlanabileceğimiz açıktır. Edebiyatımızda "incelen" anların hikâyesini yazmıştır Cumalı. "Yalnız Kadın", "Tüm Bunlar Anı Olacak", "Ay Büyürken Uyuyamam", ne bileyim, daha yığınla başarılı öyküsünü hatırlıyorum. "Makedonya 1900"den de "Dila Hanım" sözgelimi. Üstelik Cumalı iki yapıtıyla katılmıştı; bir de "Kente İnen Kaplanlar" söz konusu. Yani herkesin kabul etmesi gereken ağırlıklı, nitelikli bir durum var ortada.

Öte yandan, 1976'nun öykü kitapları da hayli yoğun-

du. Hulki Aktunç'un "Gidenler Dönmeyenler"i, Nazlı Eray'ın "Ah Bayım Ah"ı, Aysel Özakin'in "Sessiz Bir Dayanışma"sı, Ayşe Kilimci'nin "Yapma Çiçek Ustaları", birer ilk hikâye kitabı olmanın ötesinde önemli yapıtlardı. Özellikle Eray'ın fantezi dünyası, Aktunç'un büyük dil ve anlatım ustalığı saygıyla anılmalı. Sonra taşıdığı büyük ahlâkla Sevgi Soysal var: "Barış Adlı Çocuk."

Seçmek güç iş. Hele böyle önemli yapıtların yana dizildiği bir dönemde. "Makedonya 1900", hikâyemiz açısından ilginç bir yapıttır. Ta Ömer Seyfettin'de başlayan bir çizgiyi, oldukça yanlışlığı bir perspektifi Necati Cumalı kendi bakış açısıyla yeniden değerlendiriyor ve bugünün dünyasına yatkın, bugünün isterlerini yanıtlayıcı biçimde irdeliyor. Bu açıdan "Makedonya 1900", salt yazarının ustalığıyla ödüllendirilmemiştir.

Denebilir ki, öbür yapıtlarda bu soy açılımlara rastlanmıyor mu? Rastlanıyor tabii. Nazlı'nunkinde Sait Faik'in bıraktığı yerden bir artçılık, Hulki'de ustalığa olan müthiş bir tutku, Özakin sessiz bir çığlıkla yüklü... Ama bütün bu arkadaşların emeğiyle Cumalı'nunki arasında deney, ürün bolluğu farkları da var. Unutmayalım.

Bir armağanın ardından niye konuşulur? Bunu da anlamıyoruz ben. Armağan konusunda herkesin değişik düşünceleri mi var? Olabilir. Bunları armağan dağıtımlarının hemen ardından konuşuyorsak, artık pek değişik fikirden söz açmayalım da, doğrudan doğruya sonucu tartışıyoruz diyelim. Böyle diyeceksek, yalnızca şunu söylemek is-

karşın dil işçiliği yönünden aralarında ayrılıklar yok değil. Özellikle Hulki Aktunç'un öykülerindeki dilsel yoğunluk, şiirsellik hemen gösteriveriyor kendini. Kimi öykülerinde bu şiirselliğin anlatılan gerçeği iyiden iyiye sarıp sarmaladığını görüyoruz. Diyesim her üç öykücümüz de öykünün öğeleri arasında tam ve sağlıklı bir denge kurmamıştır daha. Kurmanın, sağlıklı öyküye ulaşmanın yolunu yordamını arıyorlar. Sevgi Soysal'ın "Barış Adlı Çocuk" yapıtına gelince, konusal ve kurgusal yönden ilginç özellikler taşıyor. Bir kez yaşanan somut gerçekler üzerine oturtulmuş öyküler. Gerçekler de hem bireysel, hem toplumsal boyutlu. Böyleyken yaşananların somutluğuna, canlılığına, gerçekliğine karşın öyküsel gerçekliğe dönüşmemiş bunlar. Acıların anlatımı olmuş ama, öyküsel bir tat kazanmamıştır.

Necati Cumalı'nın "Makedonya 1900"ü öykücülüğümüzün solugunu genişleten nitelikler taşıyor. Yazarının öykü haritasında yeni bir açılım da diyebiliriz. Makedonya topraklarındaki Türk insanının doğayla, toplumla savaşımından öyküler oluşturuyor. Bu öykülerde yarıcı olayları şiirsel bir anlatımla yumuşatıyor. Ölüm ve şiddete yönelik eylemlere bile şiirsellik katıyor. Bence yapıtın özgünlüğü de özellikle bu yönden geliyor.

Armağanı yirmi yıl önce "Değişik Gözle" adlı yapıtıyla yine almıştı Necati Cumalı. Yazınımızın temel yapı taşlarından biri olan bir yazara ikinci kez verileceğine arayış ve deneme evresinde bulunanlardan birine verilemez miydi? Yönlendirme, umutlandırma, özendirme yönünden daha yararlı olmaz mıydı? Düşünebilir. Aynı bir konu o. Yaratımın değeri, yaratıcının emeği açısından düşünülürse yerinde bir değerlendirme yapılmıştır bence...

Atila Özkırmılı

Armağan sonuçlarının her yıl tartışılması bir alışkanlık halini aldı. Bu alışkanlığı sürdürenlerin başında da ben geliyorum sanırım. Oysa temelde bir şey değişmiyor. Yanlışlıklar sürüp gidiyor. Üstelik, ister istemez sonuçlar üzerinde durduğunuz için armağanların işleyişine yönelttiğiniz eleştiriler güme gidiyor. Sanki sorun falanın değil de filanın kazanmasıyla çözümlenebilecekmiş gibi söylenenlerin dedikoduyla yanıyla ilgileniyor herkes. Eh, biz de her armağandan sonra bir şeyler söylüyoruz işte.

Bu yıl Sait Faik Hikâye Armağanı verilisinde seçici kurul üyelerinin zorlanacaklarını, katılan kitaplar arasında birini ötekine kolayca yeğleyebileceklerini sanmıyordum ben. Oysa hiç de öyle olmadı. Oylamaya katılmayan Haldun Taner'in dışında (Neden seçici kuruldan çekilmez acaba?), bir üye Hulki Aktunç'a vermiş oyunu (Hilmi Yavuz), öteki üyeler de Necati Cumalı'ya. Sonuç beşe bir kısacası. Tartışma falan da pek olmamış. Ama bu adlar dışında Sevgi Soysal, Aysel Özakın, Nazlı Eray gibi adlar da katılmışlardı armağana. Üstelik bu beş ad arasında seçme yapabilmek de pek kolay olmasa gerek. Bu durum seçici kurulun kendi içinde tutarlılığını gösteriyor bir bakıma.

Sözlerimin yanlış yorumlanmasını, armağanın Necati Cumalı'ya verilmesine karşı çıktığının sanılmasını istemiyorum. Geçtiğimiz yıl, Yeditepe ve TDK ödülleriyle ilgili eleştirilerim de benzeri bir yanlış anlaşılmayla sonuçlara katılmadığım biçiminde yorumlanmıştı. Oysa benim bıkmadan üzerinde durduğum, armağanların işletilişi biçimi ve seçici kurulların durumudur. Sonucun bizim istediğimiz biçimde çıkması, beğenilerimize denk düşmesi temelindeki yanlışların eleştirilme-

mesini gerektirmez. Sonra, benim sonuca katılmam ya da katılmamam da o kadar önemli değil. Önemli olan, geçen yıl da söylediğim gibi "Kimin adına kurulmuş olursa olsun, ne tür bir sınırlama getirilirse getirilsin, ödülleri kendi amaçları doğrultusunda, o amaçları geliştirici, yeni değerleri ortaya çıkarıcı biçimde işletmek gerekir." (M. Sanat Der., 4.6.1976). Bu gerçekleşmediği sürece ülkemizdeki armağanların tümüne karşıyım ben.

Ya Cumalı'nın armağanı diyeceksiniz? "Makedonya 1900" beğendiğim bir yapıtı. Bu nedenle tedirgin etmedi beni. Kısacası katılmadığımız bir sonuca kadar avutacak bizi.

Vecihi Timuroğlu

Öykücülük dalında, ülkemizde iki ödül düzenleniyor. Birincisi Türk Dil Kurumunca, ikincisi de Sait Faik Vakfınca veriliyor. Sait Faik Hikâye Armağanı'nı 1977'de Necati Cumalı aldı. Önce, şu ödüller üzerinde durmak istiyorum. Ödül alan kitaplar, bir bakıma topluma öneriliyorlar. Ödüllerin ilk işlevleri bu oluyor. Bu yönden bakmalıyız soruna. Ödül verilen yazarın ve yapıtın önerilmeye gereksinimi var mı? Yeni priltaların önerilmesi daha yararlı olmaz mı? Bir de ödül almadan önerilenler var. Büyük yayınevlerinin kez bastıkları yapıtlara da ödüllendirilmiş gözyle bakıyorum ben. Daha, dergilerde ve gazetelerde bile tutunmamış yazarların yapıtlarının bir büyük yayınevi tarafından yayımlanması, o yazarın topluma önerildiğini gösterir. Hem de en iyi biçimde.

Necati Cumalı'nın "Makedonya 1900"le önerildiğini söylemeye dilim varmıyor. "Susuz Yaz", bir bakıma, Türk yazınının da ödül almasını sağlamış bir yapıtıdır. 1957'de Sait Faik Hikâye Armağanı'nı bir kez daha almıştı. 1969'da da Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü'nü kazandı. "Zeliş", televiz-

yonda oynanmıştır. Demem o ki, Necati Cumalı, Türk toplumuna değerince sunulmuş bir yazardır. Sait Faik Hikâye Armağanı'na kaç yapıtın katıldığını bilmiyorum. Bildiklerimin arasında, "Makedonya 1900" hak etmiştir ödülü. Bunu eleştirmiyorum. Yapıt üzerindeki görüşlerimi belirttiğim zaman, bu düşüncemin özdenliğini göreceksiniz. Ben, ödüllere bir başka amacı beklediğimi belirtmek istiyorum. Hatta, basılmamış yapıtlar ödüllendirilsin derim. Yayınevlerinin yarışması olmaktan da kurtarılmış olur ödüller.

Necati Cumalı, Kemal Özer'le yaptığı bir konuşmada, yaşamıyla yapıtları arasında kesin bir ilişki olduğunu söylüyor. Yaşadığı, gördüğü olayları yazıyor. "Makedonya 1900"deki olayları, anasından, babasından dinlemiş. Yapıtının içsel gerçekliğini sağlamak için, bir yerde ikinci ağızdan anılar olmasını engellemek için, önce 1967'de, ikinci kez de 1973'te Selanik'le Manastır arasında üç yüz kilometrelik bir gezi yapmış. Anlatılanları yaşamına geçirmiştir.

Cumalı, Balkan yıkımının tarihsel gelişimini gösterebiliyor. Bu bakımdan hakkıdır diyorum. Kendisini, Ömer Seyfettin'e değin uzatmasını da doğru bulmuyorum.

Armağana katılan yapıtlardan birisi de Aysel Özakın'ın. "Sessiz Bir Dayanışma" üzerine çok yazıldı. Niye üzerinde o denli duruldu bilmiyorum. Aysel Özakın, bir sanat yapıtının salt bir dünya görüşüyle yaratılabileceği konusunda. Çıplak gerçeklerle, sanat yapacağını sanıyor. "Sessiz Bir Dayanışma", olayları yorumlamış, yeni bireşimlere varma yönünden çok zayıf bir yapıtı.

Armağana katıldığını bildiğim bir yapıtı da Ayşe Kilimci'nin "Yapma Çiçek Ustaları". Ayşe Kilimci, duyarlı bir yazar. İnsanla toplumun karşılıklı sorun-

(Devamı 16. sayfada)

